

УДК 94: 17 (477.83/86) “1921/1925”

ВАСИЛЬ ЩУРАТ – РЕКТОР УКРАЇНСЬКОГО ТАЄМНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Надія ЛАЩИК

*Державний вищий навчальний заклад**“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”,**кафедра іноземних мов,**вул. Шевченка, 57, 76018, Івано-Франківськ, Україна**e-mail: nadiia-lashchuk@ukr.net**DOI: 10.15330/gal.32.233-239**ORCID: 0000-0002-5045-8226*

У статті висвітлено діяльність Українського таємного університету у Львові впродовж 1921–1925 рр. На основі дослідження різних джерел показано непрості умови функціонування цього й інших нелегальних вищих навчальних закладів, де здобували освіту українці Галичини. Особливу увагу приділено важливій ролі ректора цієї інституції Василя Щурата у творенні української вищої школи. Український таємний університет співпрацював з Вільним університетом у Празі, вони обмінювалися досвідом при вирішенні важливих питань, та все ж умови, у яких розвивалися університети, були різними

Ключові слова: *Український таємний університет, Василь Щурат, національна освіта, вища школа у Львові, ректор, викладачі, студенти.*

Асиміляційна політика Польщі в Галичині на початку ХХ століття призвела до загострення відносин та відкритого протистояння між українцями та поляками не тільки в політичному, а й культурному житті. Однією із проблем цього періоду було питання українського університету. У діючому на той час у Львові університеті основною мовою викладання була німецька. Австрійський уряд у 1871 році дозволив змінити її на польську чи українську, залежно від волі викладачів. Двомовний університет Франца І було сполонізовано та перейменовано на університет Яна Казимира, скасовано усі українські кафедри та звільнено українських професорів. Професори українці та студенти протестували, та польський уряд вперто вів свою політику. Це спонукало молодь, яка бажала продовжити навчання після закінчення воєнних дій, або тих, хто хотів розпочати студії, до боротьби за українське шкільництво та університет у Львові, що змусило активізувати громадськість і долучитися до єдиної у своєму роді солідарності українського студентства з українською інтелігенцією¹.

Позбавлення доступу української молоді до вищих університетських студій створювало перешкоду для формування національної інтелігенції, яка без вищої освіти не могла займати високі посади, викладати в гімназіях та університетах, отримати наукові ступені. Тому вважаємо, що боротьба за Український університет у Львові впродовж 1921–1925 років заслуговує на увагу науковців, оскільки є надзвичайно цінною для висвітлення освітніх процесів в Україні, зокрема, в Галичині.

Метою статті є висвітлення умов створення унікального Українського таємного університету у Львові, його вплив на формування національної свідомості в широких колах громадськості в умовах польської окупації краю 1921–1925 років.

Обрана тема зацікавила дослідників і науковців В. Виздрика², С. Геника, В. Качмара, В. Кислого, Л. Козак, В. Мудрого, Л. Шологон, С. Щурата та інших, які у своїх працях висвітлили різні питання становлення та діяльності таємного українського університету у Львові у 20-х роках ХХ ст.

Чи не найбільша заслуга у розбудові україномовної вищої школи у Львові належить Василеві Щурату – поету, критику, літературознавцю, перекладачу, ініціатору та першому рек-

¹ Боротьба з культурою. *Український вісник*. 1921. Р. 1. 24 верес. Чис. 194. С. 1–2.

² Виздрик В. С. До питання становлення Українського таємного університету у Львові. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. 2009. № 652. С. 116–121.

тору так званого “таємного” університету у Львові. Очоловане ним Наукове товариство імені Шевченка взяло на себе відповідальність за реорганізацію навчального процесу. Саме за його ініціативи 19 серпня 1919 року було скликано нараду, на якій більша частина професорів і членів НТШ ухвалили, “заснувати університетські курси для української молоді в об’ємі трьох повних факультетів: філософського, юридичного й теологічного”³.

Курси мали стати альтернативою університету. Програму курсів на зимовий семестр 1919–1920 років опубліковано у пресі 20 вересня. Незважаючи на те, що такі курси передбачав статут НТШ, польська влада наклала на них мораторій. Активну участь в організації систематичних українських курсів узяло Наукове товариство ім. Петра Могили та Ставропігіївський інститут, у будинку якого вони розпочали свою роботу 7 березня 1920 року. Оскільки обидві спроби після оприлюднення навчальної програми у пресі зазнали невдачі, викладачі та студенти вирішили працювати таємно.

Кількість зацікавлених навчатися збільшувалася, відповідно й зростала потреба у розширенні програми викладів. А тому, дуже скоро курси зі звичного формату переросли у таємний університет. Василь Мудрий, студент-очевидець, секретар й адміністратор університету згадує, як у перші дні липня 1921 року Василь Щурат й інші ініціативні професори та викладачі скликали у Львові загальностудентський з’їзд, на якому було прийнято остаточне рішення про утворення приватного Українського таємного університету. Університет мав складатися із трьох факультетів: філософського, правничого та медичного. Водночас відбулися наради професорів, які досі викладали на курсах, і прийнято постанову створити Сенат Українського університету, обрано ректора та деканів відділів. Ректором було обрано Василя Щурата⁴. Філософський факультет очолив Мирон Кордуба, юридичний – Володимир Вергановський, медичний – Іван Куровець. З ініціативи студентства та за підтримки ректора було сконсолідовано весь професорський склад, погоджено кількість кафедр та програми викладів, зорганізовано максимальну кількість помешкань для студентів, які незабаром мали з’їхатися на навчання до Львова⁵.

Не лише професори, але й студенти підтримували ініціативу творення власної вищої школи. У відділі рукописів Львівської бібліотеки ім. Василя Стефаника, в особовому фонді Василя Щурата зберігаються документи, що засвідчують прохання студентів читати їм лекції: “Підписані просять Вас уділити їм приватних лекцій з обсягу новішої української літератури бодай в двох годинах тижнево”. І трохи далі: “Ми нище підписані сміємо просити Високоповажаного пана Професора вчити нас приватно українського письменства і теорії літературного мистецтва [...]. Маючі повну надію, що Ви нашому проханню не відмовите, чекаємо на відповідь і на лекції”⁶.

Матеріальне забезпечення стало однією із ключових проблем, яка постала при створенні Українського таємного університету. Керівники освітнього осередку налагодили фінансування з-за кордону у вигляді добровільних пожертв численної української еміграції, зокрема з Чехії, Канади, Америки та ін. Та все ж коштів бракувало. Студенти самі мусіли подбати про своє забезпечення. Для цього молодь у вільний від навчання час розгорнула величезну збіркову акцію по селах та містечках України.

В одному зі звернень до українського народу писалося: “Кожний українець мусить добровільно оподаткуватися в користь своєї молоді. Звертаємося з гарячим зазивом до українського селянства, щоб воно з сьогоднішніх жнив оподаткувалося в користь української шкільної молоді по одній літрі збіжжя від господарства. Всі інші громадяни нехай зложать рівно вартну грошову суму. Тільки таким способом, спільними зусиллями цілого українського народу, можна урятувати українську молодіж.

³ Довідка про українські університетські курси, організовані НТШ у Львові. *ЦДДА України у Львові*. Ф. 310 (Український університет у Львові 1921–1925 рр.). Оп. 1. Од. зб. 1. 9 арк.

⁴ Шологон Л. Український таємний університет у Львові. *Галичина*. 2014. Ч. 25–26. С. 368–372.

⁵ Мудрий В. Український 1925). Нюрнберг : Час, 1948. 59 с.

⁶ Матеріали до історії Українського університету у Львові, зокрема про його ректора Щурата Василя. *ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів*. Ф. 206. (Щурат Василь). Од. зб. 846. 29 арк.

Ніхто не сміє відтягнути від сповнення того святого обов'язку. Нехай ніхто не блякне в Золотій Книзі жертводавців”⁷.

Усі зібрані кошти (2 511 050 польських марок) витратили на утримання інфраструктури університету та грошові виплати професорам.

У Центральному державному історичному архіві у Львові зберігаються документи, що засвідчують зв'язок Українського таємного університету з вільним університетом у Празі, зокрема листування В. Щурата й О. Колесси⁸. Слід зазначити, що принцип діяльності обох освітніх закладів був подібним, вони обмінювалися досвідом при вирішенні важливих питань, та все ж умови, у яких розвивалися університети, були різними. Через неприхильну політику тогочасної польської держави Українська вища школа у Львові не могла існувати, тому навчання проводилося таємно. Університет лише умовно можна було називати університетом, адже він не мав постійної будівлі, де можна було б проводити заняття. Професори читали лекції у різних, часто не пристосованих для цього приміщеннях, зокрема, у приміщеннях “Просвіти”, НТШ, закладах Товариства “Рідна школа”, Національному музеї, бібліотеках.

Аудиторіями для студентів часто слугували напівосвітлені та вогкі підвали, приватні квартири професорів та студентів. Виклади проводилися інколи й просто неба, у скверах та парках Львова⁹. В. Мартинець, один зі студентів пригадує: “Не говоріть голосно!”, “вважайте, бо за нами стежать!” – в такій утаємниченій атмосфері доводилося жити українським студентам майже 5 років¹⁰. Щоб якнайбільше приховати діяльність Українського таємного університету, більша частина справ вирішувалася на приватних квартирах викладачів і студентів⁸.

Помешкання Василя Щурата на вул. Куркової, 3 (нині вул. Лисенка) слугувало так званим “ректором”. Його син Степан згадував: “До батька додому, як до ректора університету, який не мав своєї постійної садиби, щодня приходили в різних справах і з різними питаннями професори, доценти і службовці університету, представники різних галицьких політичних партій – народовці, москвофіли, радикали і комуністи, редактори різних газет, чільні духовні особи, єпископи...”¹¹.

Своєрідним прикриттям від польської поліції, куди стікалося все підпілля, слугував будинок на площі Ринок, 10. Це найлюдніша частина міста. Сюди приходили студенти із грошовими збірками, зберігалися різні документи й архів навчального осередку. Тут Василь Щурат зустрічався із професорами та студентами, обговорював ключові питання ведення навчального процесу. У цьому ж приміщенні містилися організації “Рідна школа”, “Просвіта”, книгарня НТШ, друкарня газети “Діло”, друкований орган студентів “Наш шлях”, палітурний цех.

Через оголошення програм навчання, прохання до львівського громадянства про підготовку помешкань для студентів і через інші заходи популяризації Українського таємного університету польська влада довідалася про існування осередку та розгорнула акції з його ліквідації. Було заборонено діяльність Українського студентського союзу, Академічної Громади, заарештовано понад 100 студентів, окремі з яких відсиділи у в'язниці більше року. Постраждав і ректор університету Василь Щурат. Ще до початку офіційних записів студентів в університет йому надіслали повістку, щоб він з'явився до поліцейного начальства 19 вересня 1921 року. А вже за декілька днів поліціянти провели обшук у приватному помешканні В. Щурата з метою виявлення документів, які б стосувалися роботи Університету. Згідно з протоколом, який зберігся, окрім кореспонденції не знайшли нічого¹⁰. Згодом, на початку жовтня ректора та ще декількох професорів заарештували та протримали у тюрмі 3 місяці. Після цього

⁷ Генік С. Підпільний університет у Львові. *Тернистий шлях до волі*. Коломия : Вік, 1996. 303 с.

⁸ Листування з Українським вільним університетом в м. Прага з питань організації навчання, допомоги студентам. *ЦДА у Львові*. Ф. 310 (Український університет у Львові 1921–1925 рр.). Оп. 1. Од. зб. 22, 12 арк.

⁹ Мудрий В. Боротьба за огнище української культури в західних землях України. Львів : 3 друк. Наукового товариства ім. Шевченка, 1923. 131 с.

¹⁰ Мартинець В. Українське підпілля. Від УВО до ОУН. Спогади й матеріали до передісторії та історії українського організованого націоналізму. Вінніпег, 1949. 353 с.

¹¹ Щурат С., Гургула–Щурат О. Два крила. Львів : РВО “Основа”, 1996. 96 с.

напади поліції, арешти та конфіскації стали постійними. На перших сторінках тогочасної української та польської преси почали з'являтися новини про “набіги” поліції на приватні помешкання та “розгони” лекцій.

Суд над Василем Щуратом тривав від жовтня до грудня 1921 року. Увесь цей час він перебував у в'язниці на вул. С. Баторія, 3 (тепер Князя Романа). З його тюремного щоденника довідуємося небагато, адже збереглися записи лише впродовж трьох днів – від 10 до 13 грудня 1921 року. “11.12. неділя. Два місяці минає мені на Баторівці. Шкода, що я не списував доси історії днів. Довідаюсь, що мене підозривав дехто (п. Потелицький) в авторстві малого фейлетона у “Впереді” з сатиричними характеристиками надзору. Це й мало причинитися до вчорашнього замаху на мене. “Вперед” – від марта 1919 не дістав від мене ані стрічки. Варто би йому щось дати” – написав у своєму тюремному записнику Василь Щурат¹². Судова справа ректора Українського таємного університету набула розголосу в Галичині.

Масові репресії польської влади проти української молоді та інтелігенції розпочалися після замаху на життя диктатора Польської держави Йосифа Пілсудського 25 вересня 1921 року. Акт був здійснений українським студентом, членом Української військової організації (УВО) С. Федаком. І хоч під час замаху було поранено львівського воєводу К. Грабовського і це не мало нічого спільного з боротьбою за Український університет, все ж основна хвиля репресій була спрямована проти українського студентства та професорів.

Вже 12 жовтня 1921 р. Львівське воєводське управління заборонило діяльність Українського студентського союзу (УСС). Так, Комітет Української Молоді (КУМ) в одному із своїх звернень повідомив, що польська поліція заборонила діяльність студентських товариств, але Український університет у Львові – це вже dokonаний факт.

Незважаючи на те, що ректор університету Василь Щурат перебував у в'язниці, організація навчального процесу проходила успішно. 23 жовтня 1921 р. в Народному домі пройшла урочиста інавгурація студентів і професорів. Інавгураційну промову виголосив д-р Маркіян Панчишин. Ні постійні заборони, ні нелегальний статус університету не змогли зупинити прагнення української молоді здобувати освіту.

Перший рік навчання був дуже вдалим. Згідно зі статистичними даними, наприкінці року в університеті налічувалося 58 кафедр і 1028 студентів. Найчисленнішим таємний університет був у 1922–1923 навчальному році, тоді налічувалося 64 кафедри і 1370 студентів¹³. Окрім вже існуючих правничого, філософського та медичного факультетів, розпочався перший рік навчання на технічному факультеті, де було 156 студентів. Технічний факультет мав такі відділи: загальний, механічний, гірничий, а на початку 1922 року відкрився також лісничий відділ. Ректором, як ще її називали Високої політехнічної школи, обрали інженера Віктора Лучківа. Лише студенти філософського й правничого факультетів мали змогу прослухати університетські курси повністю, на відміну від медичного факультету та політехніки, де навчання тривало 4 семестри і його потрібно було продовжувати в інших освітніх закладах. У 1924 році до Таємного університету формально було приєднано ще й факультет мистецтва під керівництвом Олекси Новаківського й проректором Андрія Шептицького.

За кількістю студентів університет у Львові перевищував університет у Празі. Лекційні та семінарські заняття для студентів проводили 60 професорів, серед них С. Балей, В. Вергановський, М. Возняк, М. Галушинський, Ф. Колесса, М. Кордуба, М. Корчинський, І. Крип'якевич, В. Левицький, М. Левицький, І. Раковський, І. Свенціцький, К. Студинський, М. Чайковський та інші. У відомостях про розклад навчання є відомості про лекції доктора Василя Щурата. У 1921–1922 та 1922–1923 навчальних роках він читав лекції з історії української літератури другої половини ХІХ століття тричі на тиждень та проводив семінарські заняття з нової україн-

¹² Щурат В. Тюремний щоденник за 10–13 грудня 1921 року [Рукопис]. *ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів*. Ф. 206 (Щурат Василь). Од. зб. 11. 2 арк.

¹³ Статистичні відомості про кількість діючих факультетів, кафедр і студентів Українського (приватного) університету у Львові. *ЦДІА України у Львові*. Ф. 310 (Український університет у Львові 1921–1925 рр.). Оп. 1. Од. зб. 5. 4 арк.

ської літератури (період творчості Івана Франка). Упродовж недовгого часу В. Щурат викладав також курс “Націоналізації літературної мови в українському письменстві XVII–XIX ст.”¹⁴. У розкладі за 1924–1925 навчальний рік ім’я доктора Василя Щурата вже не згадується.

Василь Щурат, будучи ректором Українського таємного університету у Львові, намагався усіляко популяризувати освітній заклад як в Україні, так і за її межами. У зв’язку з переслідуваннями Сенат університету 15 листопада 1922 року вислав окремих меморіал до Союзу Народів у Женеві та до Ради Амбасадорів у Парижі з проханнями про захист права українців на власну освіту та культуру. Меморіал було перекладено багатьма мовами, завдяки чому європейський культурний світ дізнався про Таємний університет у Львові. Та все ж це не допомогло легалізувати навчання.

В архіві Василя Щурата зберігається лист, який свідчить про те, що він вів перемовини щодо створення Українського університету у Львові з польською владою за посередництвом графа Станіслава Лося, активного прихильника українського та польського народів у 20–30-х роках та знаного українофіла в офіційних польських колах. Відповідно до Міжнародного договору про нацменшини у Польщі за 1919 рік, Польща зобов’язувалася заснувати університет для українців, яких проживало чимало на території польської держави. Оскільки українці відстоювали своє право творити університет на власних теренах, поляки вдалися до компромісного вирішення справи. Тодішній міністр освіти Польщі Ратай наприкінці серпня 1920 року запросив представників українських професорів Львова В. Щурата, К. Студинського, які були найактивнішими учасниками “університетських акцій” й повідомив, що уряд надає можливість відкрити 1 січня 1921 року український університет у м. Станіславові (нині Івано-Франківськ). Для реалізації цієї мети буде виділено 3 мільйони польських марок – дуже мізерна сума на той час. Ідея створення університету поза Львовом була неприйнятною через брак бібліотек, необхідних наукових установ, і навіть тому, що ніхто з поважних українських науковців не згодився б на переїзд і роботу в такому закладі. На цю заяву Ратай відповів, що у разі відмови українських професорів польський уряд запросить викладачів з-за меж Західної України¹⁵.

Невідомо, як би закінчилися переговори між представниками двох сторін, якби предмет розмови не потрапив на сторінки тогочасної преси. Посередником у перемовинах між В. Щуратом та С. Лосем був К. Ільків. Посол Ільків написав листа д-ру В. Щуратові, у якому повідомляв про приїзд графа до Львова. Зміст цього листа потрапив у пресу й довкола цього розгорнулася дискусія про намагання польського уряду заснувати Український університет. Граф Станіслав Лось до Львова так і не приїхав. Не наважившись вести переговори від імені польського уряду, він розмістив у газеті “Слово польське” за 4 березня 1923 року спростування й заявив, що він не має повноважень здійснювати переговори між двома сторонами та звинуватив ректора у передчасному та непотрібному ажіотажі навколо цього питання. Граф вважав вимогу В. Щурата про розміщення українського університету саме у Львові черговим кроком на шляху до дестабілізації міжнаціональних відносин на західноукраїнських землях, адже кожна зі сторін розглядала місто у недавньому минулому як культурно-історичний центр власного національного та державного відродження. Намагання українців творити власний університет було потрактовано як засіб політичної агітації та протистояння польській владі. Ця резонансна справа була використана не на користь Василя Щурата¹⁶.

Качмар В. зазначив: “Боротьба за український університет у Львові стала однією з форм змагань за українську державність [...]. Польські політичні кола наголошували на неготовності українців створити власну вищу школу, вказували, зокрема, на несформованість мови, літератури, наукової термінології, недостатню кількість студентських і наукових сил. Прагнення

¹⁴ Статистичні відомості про кількість діючих факультетів, кафедр і студентів Українського (приватного) університету у Львові. *ЦДДА України у Львові*. Ф. 310 (Український університет у Львові 1921–1925 рр.). Оп. 1. Од. зб. 5. 4 арк.

¹⁵ Кислий В. Освіта на Західній Україні у 20–30-х роках XX ст. *Архіви України*. 1991. № 4. С. 24–28.

¹⁶ Козак Л. Василь Щурат і Український таємний університет. URL: irbis-nbus.gov.ua/.../cgirbis_64.exe?..

українців до вищої освіти трактували не як наслідок потреб культурного життя, а як політичне гасло, спрямоване на побороення польськості”¹⁷.

Незважаючи на титанічну працю у створенні та організації Українського університету, через непорозуміння з Сенатом Василь Щурат залишив посаду ректора. У листі до Сенату університету читаємо: “Ухвала Сенату випала против мого застереження і приневолила мене зрезигнувати зі становища ректора, яке я так високо цінив, що не посмів би його наразити навіть на тінь компрометації яким-небудь зближенням до Кс. Ількова чи його співробітника з польської сторони [...]. Позволяючи собі дати вислів своєму святому внутрішньому переконанню, що для університетської справи не причиню шкоди, передаючи її в щасливіші й під сю хвилю може справніші руки, бажаю тільки одного, а саме, щоб Світлий Сенат знайшов собі такий провід, який запоручував би йому повну згармонізованість і рішучість у всіх його починах. З високим поважанням Д-р Василь Щурат. У Львові. 8 марта 1923”¹⁸.

Василь Щурат надалі присвятив себе педагогічній діяльності в українській Приватній жіночій гімназії сестер Василянок, де пропрацював викладачем, а згодом і директором до 1934 року, відстоював право українців навчатися рідною мовою.

Завдяки фаховій організаційній роботі та чіткій стратегічній лінії розвитку національної освіти та послідовній політиці Василя Щурата на посаді ректора Українського таємного університету вдалося забезпечити високий освітній рівень та визнання, всупереч постійним переслідуванням польської поліції. Дипломи випускників університету визнавалися у Чехії, Словаччині, Австрії та Німеччині, а студенти, продовжуючи навчання за кордоном, показували високі знання. Але на батьківщині випускники університету не могли забезпечити собі гідне життя. Склалася дещо парадоксальна ситуація: з одного боку, уряд Польщі не визнавав Українського таємного університету як реального освітнього закладу, з іншого, польська влада перешкождала підпільному навчанню українців, не застосовуючи крайніх методів, щоб не викликати обурення за кордоном.

Після того, як Василь Щурат склав свої повноваження, університет очолювали М. Панчишин, М. Чайковський, пізніше Є. Давидяк. Кожен з них намагався втримати університет на належному рівні, легалізувати навчання, адже це дало б можливість українській молоді отримати якісну освіту рідною мовою. На початку 1924-го навчального року на студії записалося значно менше студентів, а згодом зацікавлення Українським таємним університетом цілковито щезло, навчання в ньому стало радше національним обов’язком. Наприкінці липня 1925 року Кураторія університету з огляду на труднощі ведення навчання та брак матеріального забезпечення ухвалила перервати навчання, а згодом припинила його зовсім. Проіснувавши чотири роки і випустивши лише одне покоління випускників, Таємний університет перестав функціонувати.

Боротьба українців за освіту рідною мовою належить до найбільш яскравих сторінок суспільно-політичного життя Галичини 20-х років ХХ ст. В історії світової культури це було унікальне явище, він не мав аналогів як в Україні, так і в Європі. Університет творився шляхом експериментів. Не маючи методології розвитку, за коротку історію свого існування університет продемонстрував високий рівень національної освіти. “Історія створення, існування і розвитку власного університету, – за словами одного зі студентів, – замкнула в собі багато поривів, змагань, стремлень і праці одиниць, чи гуртів, рівне з тим багато ударів, невдач і змарнованих надій”¹⁹. Українська наукова інституція – Таємний університет у Львові – незважаючи на короткий час свого існування, став символом єдності волі українців, результатом усвідомлення потреби творення власного освітнього осередку, проявом боротьби за власну державність та національну ідентичність.

¹⁷ Качмар В. За український університет у Львові. Ідея національної вищої школи у суспільно-політичному житті галицьких українців (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.). Львів : ЛДУ, 1999. 219 с.

¹⁸ Щурат В. Лист до сенату Українського університету у Львові [Рукопис]. *ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів*. Ф. 206 (Щурат Василь). Од. зб. 11. 2 арк.

¹⁹ Сучасний стан українських високих шкіл і його передісторія : [стаття невстановленого автора]. *ЦДІА України у Львові*. Ф. 310 (Український університет у Львові 1921–1925 рр.). Оп. 1. Од. зб. 140. 7 арк.

VASYL SHCHURAT – THE RECTOR OF UKRAINIAN SECRET UNIVERSITY

Nadiia LASHCHYK

*State Higher Educational Institution
“Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”,
Department of Foreign Languages,
Shevchenko St., 57, 76018, Ivano-Frankivsk, Ukraine
e-mail: nadiia-lashchyk@ukr.net*

Summary

The activity of Ukrainian Secret University in Lviv during 1921–1925 is highlighted in the article. On the basis of the research of different sources not easy conditions of this and other illegal higher educational institutions, where Ukrainians of Halychyna were getting education, are shown. In spite of the mass repressions of the Polish authority against Ukrainian youth and intelligency, students and professors successfully organized educational process in the secret university.

Special attention has been given to the significant role of the rector of this institution Vasyl Shchurat in the creation of the Ukrainian high school. The scientific company named after Shevchenko took responsibility for reorganizing the educational press. First the University consisted of three departments: philosophical, law and medical. Soon they organized teaching at technical department and the department of arts. Rector Vasyl Shchurat was trying in all possible ways to popularize this secret educational institution in Ukraine and abroad as well. The graduates' diplomas were recognized in Czech Republic, Slovakia, Austria, Germany. The students showed thorough knowledge, studying abroad.

Keywords: *Ukrainian Secret University, Vasyl Shchurat, national education, high school in Lviv, rector, teachers, students.*

REFERENCES

- Borotba z kulturoiu. *Ukrainskyi visnyk*. 1921. R. 1. 24 veres. Chys. 194. S. 1–2. [in Ukrainian].
- Henyk S. Pidpilnyi universytet u Lvovi. Ternystyi shliakh do voli. Kolomyia : Vik, 1996. 303 s. [in Ukrainian].
- Kachmar V. Za ukrainskyi universytet u Lvovi. Ideia natsionalnoi vyshchoi shkoly u suspilno-politychnomu zhytti halytskykh ukrainsiv (kinets XIX – poch. XX st.). Lviv : LDU, 1999. 219 s. [in Ukrainian].
- Kozak L. Vasyl Shchurat i Ukrainskyi taiemnyi universytet. URL: irbis-nbus.gov.ua/.../cgirbis_64.exe?... [in Ukrainian].
- Kyslyi V. Osvita na Zakhidnii Ukraini u 20–30-kh rokakh XX st. *Arkhivy Ukrainy*. 1991. № 4. S. 24–28. [in Ukrainian].
- Martynets V. Ukrainske pidpillia. Vid UVO do OUN. Spohady y materialy do peredistorii ta istorii ukrainskoho orhanizovanoho natsionalizmu. Vinnipeh, 1949. 353 s. [in Ukrainian].
- Mudryi V. Borotba za ohnyshche ukrainskoi kultury v zakhidnykh zemliakh Ukrainy. Lviv : Z druk. Naukovoho tovarystva im. Shevchenka, 1923. 131 s. [in Ukrainian].
- Mudryi V. Ukrainskyi 1925. Niurnberh : Chas, 1948. 59 s. [in Germany].
- Shchurat S., Hurhula–Shchurat O. Dva kryla. Lviv : RVO “Osnova”, 1996. 96 s. [in Ukrainian].
- Sholohon L. Ukrainskyi taiemnyi universytet u Lvovi. *Halychyna*. 2014. Ch. 25–26. S. 368–372. [in Ukrainian].
- Vyzdryk V. S. Do pyttannya stanovlennia Ukrainskoho taiemnoho universytetu u Lvovi. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnika”*. 2009. № 652. S. 116–121. [in Ukrainian].